

“De economie is er om de mensen te dienen; niet andersom.”

Rotterdam, 30 mei 2011

Beste Ruilpartner, lieve Ageeth,

Landzicht was de eerste ruilpartner die ik benaderde. Zodra mijn brieftekst klaar was stuurde ik jullie een mail – geheel tegen mijn voornemen om “mooie papieren brieven” te versturen (je kreeg later alsnog een exemplaar) zo ongeduldig was ik. Maar jij beloonde me met vurig enthousiasme: “Jij durft!” schreef je. En je ging het aan. Later legde je me de geschiedenis uit van jou en Mees, dat het abonnement was ontstaan vanuit een motief dat je misschien wel herkende in dat van mij: willen werken voor mensen, in plaats van voor een redelijk anonieme markt.

Het groentepakket was letterlijk de basis onder mijn bestaan. Dankzij jou (en een handvol anderen, zie ook onder deze brief) kon ik mijn experiment “een jaar zonder geld” uitvoeren... en heb ik een heel bijzonder jaar beleefd, als onderzoeker en als mens. Bij deze een Groot Dankjewel, en een klein verslag. Jij ging tegen de stroom van het gebruikelijke in, jij wist ook niet precies wat je eraan zou hebben, en je deed het toch:

dankjewel.

2010 was mijn meest avontuurlijke jaar, en dat terwijl ik meer en dichter bij huis ben gebleven dan ooit. Mijn motivatie om “zonder geld” te leven was dat ik werk wilde kiezen zonder me af te vragen of het geld in het laatje zou brengen; ik vond geld niet 'fout' maar ik verlangde naar nóg meer vrijheid, op een veilige manier. Het jaar zonder geld heeft mijn houding naar geld en naar werk radicaal veranderd, en dat is positief voor mij persoonlijk maar... welke lessen zouden we er uit kunnen halen? Immers, een experiment doe je om van te leren; het krijgt pas betekenis in z'n – in dit geval – maatschappelijke context. Voor deze brief wil ik drie lessen benoemen.

Praktisch: het kan. [ruilen & delen => samen; geld => individualisering]

Je kunt in onze Westerse maatschappij vol in het leven staan maar je onttrekken aan commercie. Je moet durven en je sociale creativiteit uit de kast halen maar het kan. Met geld kun je sociale relaties 'afkopen' en dat is ook goed zo (je wil niet met iedereen in conclaaf) maar dingen met elkaar regelen en delen maakt een gezonde sociale hechting tussen mensen.

Persoonlijk: ik groeide. [vrijheid & veiligheid => ontwikkeling]

In 2010 leerde ik meer over mijn talent en mijn voorkeuren dan in heel veel jaar hiervoor; ik bedacht immers mijn eigen projecten. Dat kon dankzij de basis van veiligheid (ik had geen zorgen om het bestaan van mij en mijn kind) en mijn besluit om vrij te kiezen.

(Over dit laatste zou ik nog veel meer willen zeggen, zoals “mijn vrijheid was uiteraard betrekkelijk, en dat was ook goed want vrijheid krijg je juist door te kiezen” en “vrijheid vereist naast praktische ook mentale vrijheid, want vrijheid kan confronterend zijn” maar dat vertoog voert denk ik een beetje ver voor dit briefje...)

Economie: het kan (veel & veel) diverser. [Euro = monoculture]

Als we met elkaar samenwerken door naast geld ook ruil, delen en andere transacties te gebruiken, wordt werk persoonlijker, diverser, vrijer, creatiever, maatschappelijker, en kan het beter ingepast worden in onze levens. Het is mijn overtuiging dat grotere economische diversiteit (meer manieren om economische relaties aan te gaan) ons goed doet, ons weerbaarder en gelukkiger maakt. Manfred Max-Neef schrijft *"La economía está para servir a las personas y no las personas para servir a la economía"* maar als het voelt alsof je alleen maar in je behoeftes kunt voorzien via Euro's, maken we ons toch ondergeschikt aan de economie. En deze diversiteit is binnen handbereik (ik ben een leek op economisch gebied, maar door een poosje buiten de monetaire economie te leven ging er een wereld voor me open): er worden praktische initiatieven verwezenlijkt, wijsgeren en documentairemakers brengen deze andere economie genuanceerd onder woorden en in beeld.

Tot zover mijn lessen (of een korte versie daarvan). Meer uitgesponnen overpeinzingen heb ik gedurende het jaar opgetekend in eenjaarzondergeld.nl. (Je weet misschien van de kleine golf van media-aandacht naar aanleiding van een artikel in Volkskrant Banen Magazine. Je vindt ze met het tag "exposure".)

Toen ik net begon, schaamde ik me vaak een beetje om te vertellen waar ik mee bezig was. Ik dacht dat mensen me een freak zouden vinden. Maar ik ontmoette juist enthousiasme en bewondering. Daarna kreeg ik het te druk met het ruilwerk en andere projecten om onzekerheid te koesteren; leven zonder geld was een prettige vanzelfsprekendheid geworden. Op 31 december sloot ik voldaan en gelouterd het jaar af, op de plek waar het idee geboren werd: in de stolpboerderij van "Meneer de Leeuw" (het bedrijf van Pepik Henneman en Fleur Bakker).

En nu? "Make the most of whatever floats your boat" zegt Sir Ken Robinson, nog zo'n denker over alternatieve economieën. Ik ga verder met de projecten die ik het leukste vind: ontwerpen met gebruikers samen, en dan vooral het ontwerpen van huizen en buurten op een manier die duurzaam is, zowel in sociale, ecologische als economische zin. En meer persoonlijk: ik neem een paar maanden vrij, voor het eerst in tien jaar; ik leef samen met mijn lief; en ik kom weer toe aan een oude hobby: het mooi maken van mijn flatje uit 1924.

En wij? In ruil voor het pakket hielp ik een dagje mee op jullie open dag en bij Rotterdamse Oogst, samen met Pinar, en was ik jouw ambassadeur hiero. Ik ben blij dat ik in 2009 Landzicht en The Hubshop bij elkaar kon brengen. Voor mij was het een goeie ruil; ik ben benieuwd of het voor jullie ook de moeite waard was. Abonnee en ambassadeur blijf ik, dat sowieso. En mocht je weer hulp nodig hebben bij de open dag of iets anders: weet me te vinden!

Met allerhartelijkste groet, en nogmaals een welgemeend dankjewel,

Carolien Hoogland

Ik verstuur dankbrieven naar mijn acht ruilpartners.
Naast jullie zijn dat: energiebedrijf Eneco, restaurant Van de boer, biologische winkel An-Dijvie, werkplek the Hub Rotterdam, tangoschool Cuartito Azul en huisgenoten Ingo en Henk.